

Sebehodnocení v kombinaci s vrstevnickým hodnocením na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Mgr. Hana Hvězdová

Název školy, na níž autor působí: Základní škola a mateřská škola Lubná, okres Rakovník

II. Kontext:

Cílová skupina: žáci 2. ročníku

Předmět, v němž byla technika realizována: český jazyk, matematika, prvouka

Další relevantní informace: Lze zařadit do jakéhokoli předmětu.

Cílem bylo, aby se žáci zaměřili na hodnocení vlastní práce, na uvědomění si svého pokroku, kterého dosáhli během 2. ročníku (i s ohledem na distanční výuku), a aby dokázali pojmenovat, kde cítí problém, kde něco nezvládají tak, jak by chtěli.

Dalším cílem bylo toto sebehodnocení konfrontovat s hodnocením spolužáka (Jak mě vidí ostatní?), vnímat spolužákovy pokroky i nezdary, formulovat své myšlenky, pochvaly i rady.

Cílem pro mě bylo získat zpětnou vazbu od žáků, tu následně vyhodnotit a zaměřit se při závěrečném opakování na oblasti, ve kterých žáci cítí nedostatky.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Sebehodnocení

Při vrstevnickém hodnocení jsem si dovolila modifikovat „Dvě hvězdičky – jedno přání“ na „Dvě pochvaly a jednu radu“.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

S žáky jsme společně stanovili kritéria podle dovedností získaných za dané období. Tato kritéria jsem zpracovala do dotazníku (příloha 1: Sebehodnoticí dotazník). Dětem jsem zdůraznila, že prosím o pravdivé informace. Pokud mají pocit, že se něco nedaří, je to pro mě námět k dalšímu opakování, procvičování. V žádném případě označení nezdaru neznamená nic špatného směrem k žákům. Setkala jsem se s otázkou, zda žák nedostane špatnou známku, jestliže označí určité kritérium za nezvládnuté. Zřejmě někoho ovládla mylná představa, že by mohlo být sebehodnocení převedeno na známku.

Žáci pak samostatně vyplnili hodnoticí dotazník. Tento způsob sebehodnocení jsme použili poprvé. Žáci se hodnotili na základě vlastní zkušenosti, snažili se vyjádřit, jak se jim daří plnit zadané úkoly (samostatně, ve dvojici, ve skupině). Hodnocení nebylo předem připravené.

Dílčí sebehodnocení, vrstevnické hodnocení i kombinaci s hodnocením učitele jsou žáci zvyklí používat od svého nástupu do školy. Často využíváme hodnoticí komunitní kruh. Vzhledem k věku žáků převládá ústní forma.

Po prvním čtvrtletí jsme vyzkoušeli jednoduché sebehodnocení vytvořené ve formulářích Google, v nichž se žáci hodnotili na škále a pomocí emotikonů. To byla první zkušenost s psanou formou sebehodnocení. Žáci se tak hodnotili v době distanční výuky. Otázky byly formulovány stručně, aby byly srozumitelné pro děti tohoto věku a neodradil je dlouhý text. Většina žáků se hodnotila z mého pohledu reálně, neměli problém se pochválit. Jednalo se o fázi (mezikrok) mezi ústní a psanou formou sebehodnocení. Z mého pohledu byl prospěšný a důležitý pro zavádění dalších forem sebehodnocení.

K tomuto postupu hodnocení mě přivedli někteří žáci, kteří si příliš nevěří, nemají dostatečné sebevědomí, jsou přehnaně sebekritičtí. Právě díky sebehodnoticí škále zjistí, že jeden malý neúspěch neznamená, že se celkově školní práce nedaří – právě naopak.

Následně jsme náhodně vytvořili (vylosovali) dvojice a jednu trojici, v nichž si žáci navzájem přečetli spolužákovo sebehodnocení. Svůj souhlas (kdy se ztotožnili s hodnocením nebo byli přesvědčeni, že se jedná o spolužákovu silnou stránku) vyjadřovali pomocí dvou pochval. Pokud nesouhlasili či vnímali, že se něco nedaří, snažili se vymyslet pro spolužáka radu. Hledáme, co by pomohlo posunout se dál (příloha 2: Videoukázky vrstevnického hodnocení).

Reflexe učitele

Byla jsem ráda, že se mi podařilo získat od žáků cennou zpětnou vazbu. Velmi důležitá je pro mě informace o tom, co se nedaří. Využiji ji pro další procvičování, zaměřím obsahově činnosti dle potřeb dětí.

Plánuji soustředit se na dílčí úspěchy (malé krůčky vpřed) v jednotlivých oblastech. Aby si žáci svůj úspěch uvědomovali a byli jím motivováni k další práci. Po čase se k dotazníkům vrátíme a zkusíme barevně vyznačit změny, kterých se nám společně podařilo dosáhnout. Dále plánuji vrátit se k videím, abychom si připomněli, jaké rady dostali a zda byly účinné.

Zpracovat bychom měli na rozvoji vyjadřovacích schopností.

Reflexe žáků

Žáci se učí zamýšlet nad svými dovednostmi, pojmenovat své úspěchy i nezdary, přemýšlet o možnostech vedoucích k pokroku v učení.

U žáků podávajících obvykle průměrné výkony došlo z mého pohledu během jednoho měsíce k obrovskému posunu. Sami sebe pochválili: „*Já už nedělám tolik chyb jako na začátku!*“ (Jednalo se o psaní slov s párovými souhláskami.) Když si žák uvědomí svůj osobní pokrok, věřím, že to je ta nejlepší motivace nejen pro jeho další učení, ale především pro získávání nových dovedností vedoucích k prožívání školního úspěchu.

Žáci získali zpětnou vazbu od spolužáka, slyšeli, jak je vidí ostatní, co se jim daří. Nastínili si navzájem konkrétní možnosti vedoucí ke zlepšení.

Doporučení při využití v praxi

- Vzhledem k věku žáků doporučuji společně stanovit kritéria, ujistit se, že jim žáci skutečně porozuměli.
- Žáci by měli získat jistotu, že sebehodnocení i vrstevnické hodnocení je pro učitele důležité ve vztahu k nim, že učitel je ochoten a schopen jim pomoci, respektuje názor každého dítěte, neovlivňuje je svým souhlasem či nesouhlasem, nesklouzává k vlastnímu hodnocení.
- Doporučuji pracovat s dotazníkem nejprve společně, jednotlivá kritéria okomentovat, dovysvětlit, nechat prostor pro dotazy. Dále ponechat dostatečný časový prostor pro vyplnění dotazníku, průběžně sledovat, zda žáci pracují (může se stát, že se někdo „zasekne“), popř. zjistit, kde je problém, nasměrovat, znovu vysvětlit kritérium individuálně.
- Při vrstevnickém hodnocení se u mladších žáků stává, že se neumějí přesně vyjádřit, někdy opakují, co vyslovil jiný spolužák. Doporučuji vhodně volit otázky, které pomohou k formulaci myšlenek, např. „*Co si myslíš, že by mu/jí pomohlo?*“, „*Co ty na to, souhlasíš?*“, „*Zkusíš to?*“, „*Jakým způsobem, jak konkrétně postupovat?*“ atd.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Sebehodnotící dotazník – nevyplněný

Příloha 2a: Vrstevnické hodnocení (video)

Příloha 2b: Vrstevnické hodnocení (video)

Příloha 2c: Vrstevnické hodnocení (video)

Příloha 2d: Vrstevnické hodnocení (video)

Příloha 2e: Vrstevnické hodnocení (video)

Příloha 3: Příklady vyplněných dotazníků

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

